

ANTROJI DALIS

MOKSLAS, MENAS, LITERATŪRA

D R A U G A S

Saturday supplement

1994 m. gegužės mėn. 7 d. / May 7, 1994

Nr. 89(18)

KERTINĖ PARAŠTĖ

Nepameskim kelio dėl takelių

Beveik visi atkakliai ir užsispyrusiai siekė nepriklausomybės. Tik gal buvo skirtingų nuomonių kaip ją gauti. Tokioje padėtyje reikėjo stipriai, kaip Vytautas Landsbergis, asmenybę, kad nenuslystume nuo pasirinkto kelio. Su viltimi siekė demokratizavimo ir rinkos ekonomikos, kad pajudėtume į vakarietiško tipo kraštą. Tai pasiekti, atrodo, yra sunkiau nei galvojome, tuo labiau, kad šalia paveldėtos sunkios padėties, mes patys karštais paklaidžiojame, pradedant tikrojo kelio kryptį, arba pasi-
vaikščiame be reikalo takeliais.

Antra vertus, malonu matyti ir kai kuriuos gražius pavyzdžius, liudijančius, kad politinė demokratija, gražiai prasidėjusi, gyvuoja, mūsų politinių vadų remiama. Dar ne taip seniai sklidom gandai, kad dešinieji, pajutę, jog gali 1992 metų rinkimų nelaimėti, sufabrikuos sąlygas, kad jie ir neįvyktų. Buvo iškilusi baimė, kad nebus galima kritikuoti darbiečių, jiems atėjus į valdžią. Matome, kaip demokratija dėl savo įprastų silpnybių pareikalauja beveik kasdien prasiilenkti su jos pagrindinėmis taisyklėmis.

Užtat, žvelgiant į netolimą praeitį, ypač gera pripažinti, kad, pavyzdžiui, pernai prieš SKAT (Savariškos krašto apsaugos tarnyba) kai kurių iš Kauno į mišką pasitraukimą pasisakė visos pagrindinės politinės partijos. Daug tų savanorių pasižymėję ginant nepriklausomybę. Tai jauni, simpatingi, nors kartais gal ne per drausmingi vyrai, tuomet reikalavusieji geresnių jiems darbo sąlygų ir savo organizacijos aiškesnių veiklos gairių. Dėl to incidento pasitraukęs iš Krašto apsaugos ministro pareigų Audrius Butkevičius pasakė, kad „tai buvo gerai suplanuota politinė provokacija, jai seniai ir sėkmingai buvo ruošiamasi“. Nepaisant kai kurių dešiniųjų simpatijų tiems savanoriams ir jų reikalavimams, politinės partijos aiškiai pasisakė, kad tokioms problemoms spręsti reikia eiti demokratinio keliu. Egzaminas taisyklė buvo išlaikytas su penketu, nes politinėje plotmėje nedvejota dėl viešosios tvarkos taisyklių, o dėl savanorių jų nemažai politikų galėjo už juos pakelti balsą, reikalaudami spręsti jų problemas. Ekstremistai, norėdami išreikšti savo nepatenkinimą esama krašto padėtimi,

mi, pasiūvė apskelbti į mišką nuejusius savanorius herojais ir juos atleisti nuo atsakomybės krašto įstatymams. Dėl grupinio takelio paliko demokratijos, kad ir labai sunku, bet tikrą kelią. Remdami išsišokėlius, kad ir gero norinčius, mes būtume nuvertinę ir patios Apsaugos dalinių idėjos svarbą bei reikalingumą, sutapatindami nerimtuosius su rimtos organizacijos galimybėmis.

Lengviau kalbėti apie demokratiją ir atsakomybę demokratijai tiems, kurie sudaro daugumą valdžioje. Opozicijai demokratiškai drausmė išlaikyti yra nepalyginti sunkiau, ypač kai Lietuvoje, panašiai kaip dabar JAV, daugumą įvykdo savo programą dažnai prieš opozicijos nusistatymą. Išlaikyti demokratiškumo procesą yra atsakomybė ne tik valdančiųjų, bet ir opozicijos. Tada išryškėja, kas ir kokie yra tautos vada. Kada kraštas atkurios nepriklausomos Lietuvos pradžioje, atseit ekonomiškai labai sunkiu laiku. Tad bibliografinė vertė neabejotina.

Turbūt taupant popierių, nėra čia Edmundo Arbo pasisakymų ar ištraukų iš jo straipsnių apie architektūrą. Nėra ir tų linksmų proginių, gan taiklių piešinių, bent kelių, kuriais jis metų metus papuošdavo literatūros vakarų programų lankstinukus. Šiandien, pavyzdžiui, žaismingo vokiečių dailininko Paul Klee bet koks įvaizdis ar brūkšnelis, net ant laikraščio popieriaus nupieštas, yra vertinamas ir tausojamas.

Pažvelkime į viršelį. Matome kvadratą ir trijų apytamsių keturkampių fone apskritimą, tiksliau tarus, besisukantį ratą, su dominuojančia šviesių spalvų gama. Kvadratas ir ratas. Rimtis ir džiugesys.

Dar prieš Renesansą menininkai suprato, kad objektyvi tiesa geriausiai išreiškiama apskritimo ir keturkampio geometrija. Kaip tik šiame keturkampiu ir

PRANAS VISVYDAS

Neįsivaizduoju architekto be dailaus braižo, sugebėjimo piešti, škiuoti, lieti akvareles. Dažnas jų turi pojūtį patraukliai spalvų dermei. Taigi geras architektas yra ir dailininkas. Nors ne kiekvienas šios profesijos meistras kaupia savy išskirtinį, sakyčiau, net įgimtą potraukį tapyti ir piešti paveikslus.

Santa Monica, California, gyvenančiam architektui Edmundui Arbo architektūra nei kiek nepranoksta jo kūrybingo dailės pomėgio. Dailė jis gyvuoja ir pasitiki ja lygiai tiek pat, kiek savo projektų ir įvykdytų pastatų vertę. O pasitikejimas nelieka be pasekmių.

1992 metais Kaune buvo išleista Edmundo Arbo darbai (architektūros, paisybos, tapybos) iliustruota knyga – albumas, su įvadinio Gytio Ramunio straipsniu. Išspausdino Spindulio spaustuvė.

Žiūrint iš leidybos taško, Edmundo Arbo vaizdą knygoje yra pernelyg kukli. Be Vakaruose įprasto meno leidinių kokybinio blizgesio. Bet tame kuklume glūdi ir jos taurumas. Juk ji išleista atkurtos nepriklausomos Lietuvos pradžioje, atseit ekonomiškai labai sunkiu laiku. Tad bibliografinė vertė neabejotina.

Turbūt taupant popierių, nėra čia Edmundo Arbo pasisakymų ar ištraukų iš jo straipsnių apie architektūrą. Nėra ir tų linksmų proginių, gan taiklių piešinių, bent kelių, kuriais jis metų metus papuošdavo literatūros vakarų programų lankstinukus. Šiandien, pavyzdžiui, žaismingo vokiečių dailininko Paul Klee bet koks įvaizdis ar brūkšnelis, net ant laikraščio popieriaus nupieštas, yra vertinamas ir tausojamas.

Pažvelkime į viršelį. Matome kvadratą ir trijų apytamsių keturkampių fone apskritimą, tiksliau tarus, besisukantį ratą, su dominuojančia šviesių spalvų gama. Kvadratas ir ratas. Rimtis ir džiugesys.

Dar prieš Renesansą menininkai suprato, kad objektyvi tiesa geriausiai išreiškiama apskritimo ir keturkampio geometrija. Kaip tik šiame keturkampiu ir

kitiems tokių gamyboje. Dėl mokesčių dydžio nesiseka kai kurių gaminių eksportuoti. Tas vers fabrikus atleisti darbininkus, kuriuos reikės išlaikyti valdžiai, kuri tada dar labiau kels mokesčius. Užtat pagal esamas sąlygas, kad apmokėtų parduoti ir užsienį, fabrikai kelia savo gaminių kainas, o tada prarandamos galimybės gauti didesnius užsakymus, kas padėtų išlaikyti daugiau tarnautojų.

Mūsų uosto kai kurios imonės ir įstaigos, atrodo, nebloggerai už

Apskritimas kvadrato

Los Angeles Lietuvių inžinierių-architektų sąjungos 1994 m. balandžio 10 d. įvykusiame supažindinime su knyga apie architektą Edmondą Arbą: pirmininkas Mindaugas Sodeika (dešinėje) su architektu Edmundo Arbu, projekto „Laisvės aukuras“ autoriumi.

apskritimų sąskambyje Edmundo Arbo lakoniškai išreiškė savo architektūrinio mastymo bei darbo ir meninio požiūrio ryšį, pusiausvyrą. Tvarus pastatas visada remiasi vertikaliu – horizontalių tiesių sąveika, tuo tarpu dailė būtina ir lankščios linijos. Retas estetiškas pastatas apsieina be gracingos mūzos pabučiavimo.

Linijų grakštumas itin akivaiz-

das čia iliustruojamose konkursiniuose Edmundo Arbo projektuose. Jų autorius visada išlieka ištikimas lietuvių liaudies meno tradicijai: tulpių, lapų, paukščių, trikampių simetriškai ornamentikai. Šitokio subtilaus grožio pavyzdžius regime Los Angeles Šv. Kazimiero šventovės altoriuje.

Edmundo Arbo architektūrinė

patirtis ne tik ilga, bet ir įvairi. Dirbo jis ir braižytoju, ir universitete asistentu, ir nuosavoj firmoje, ir bendrai su kitais architektais, kad ir su pasaulinio garso Eero Saarinen. Knygoje matome daugybę įspūdingų urbanistinių pastatų. Taip pat tuos idealių ekonomiško surenkamųjų namų maketus.

Dvidešimtojo amžiaus Vakarų

menui, nors ir tarp karų ir nesiliaujančių žudynių kuriamam, yra būdingas visoks išdai-gavimas, paradoksal, gyvenimo šlovinimas. The art of celebration. Dailininkai džiūgauti eksperimentuoja, vaizduotės šuoliais stebina žiūrovus, nuolat švenčia įvairias būties apraiškas. Šaipokišku entuziazmu iš dalies apžavėti ir Edmundo Arbo darbai. Čia žaismo nestingia. Tai jo besisukantis žiedas. Šalia kelių tapybos drobių, daugiausia regime spalvotus piešinius: pasiau abstrakčias kompozicijas, nuostabias geles, pašaržutus individus – moteris, vyrus, poras, su gar-nio kojomis, su jų gyvenimo pomėgiais ir daiktais. Taigi ap-sveiko samojų ir noro pasi-džiaugti mūsų kultūriniais įvy-kiais, juo labiau pradžiūgnati dailininkui artimus mielus žmo-nes.

Gelių portretuose, tame kruop-čiame gamtos formų stilizavime, primenantame Tolimųjų rytų meno lyriзмą, ryškus Edmundo Arbo savitas spalvų ir linijų švelnumas bei precizijs. O kiek fantastiškų pavidalų įkomponuota tame tikrai lietuviškame „Galaktikos sode“.

Verta pridurti, kad už šią knygą (parduodamą ir „Drauge“) gautos pajamos skiriamos archi-tekūros studentams Lietuvoje tėmentis.

• EDMUNDAS ARBAS-ARBA-ČIAUSKAS. Architektūra, tapyba, piešiniai. Vilnius: „Vaga“, 1992. Sudarymas: Kęstutis Pempė, Gytis Ramunis. Įvadinis straipsnis Gytio Ramunio. 74 puslapiai. Kaina – 10 dolerių. Gaunama „Drauge“.

Architektas Edmundas Arbas-Arbačiauskas

GYTIS RAMUNIS

Ilgą laiką atrodė, kad 1941-1945 metų emigracija yra tapusi nepataisoma netektimi Lietuvos kultūrai. Iškilusios asmenybės – poetai, rašytojai, dailininkai, architektai, palikę gimtąjį kraštą ir išsibarstę po visą pasaulį, buvo tokie pat tolimi ir amžiams prarasti Lietuvai, kaip ir tie, kurie žuvo Sibiro

* Įvadas albumui *Architektas Edmundo Arbas-Arbačiauskas* (Vilnius: „Vaga“, 1992).

tremtyje. Daug dešimtmečių jų kūryba mums buvo beveik nežinoma. Viena kita žinutė, prasi-skerbusi į Lietuvos spaudą, ar atsitiktinai į Lietuvą patekęs emigracinis leidinukas negalėjo sudaryti bent kiek išsamesnį vaizdą apie lietuvių išeivijos kultūrinį gyvenimą. Tik dabar, prasidėjus tautiniam atgimimui, emėme geriau juos pažinti, suvokti jų literatūrą ir dailę kaip neatskiriama visos lietuvių kul-tūros dalį, pajutome tautinės ir pasaulio kultūros sąlytį. Tačiau ir dabar tebėra nemažai „baltų demijų“ šioje srityje. Viena jų –

išeivijos architektūra. Lietuviai architektai, gyvenantys ir dir-bantys užsienyje, yra nemažai nuveikę, aktyviai dirba Ameri-kos ir Pasaulio lietuvių inžinierių ir architektų sąjungoje „PLIAS/ALIAS“, reguliariai rengianti savo suvažiavimus, dalyvaujanti lietuvių mokslo ir kūrybos simpo-ziumuose, tačiau bendravimas su Lietuvoje gyvenančiais kolegais iki šiol apsiribojo tik asmeniniais vizitais ar trumpomis paskai-tomis, supažindinančiomis su kai kurių išeivijos architektų kūryba. Todėl lietuvių architektų Edmun-do Arbo-Arbačiausko kūrybos

paroda, surengta 1990 m. di-džiausiuose Lietuvos miestuose, buvo malonus netikėtumas.

Paroda, sulaukusi didelio lankytojų susidomėjimo bei palankaus įvertinimo, paskatino parengti šį leidinį. Knygos suda-rytojai nepretenduoja į išsamią Edmundo Arbo-Arbačiausko kū-rybos studiją, jie tik nori supažindinti su architekto, gyvenančio Kalifornijoje, dar-bais ir tikisi, kad tai bus ne vienintelis leidinys apie išeivijos archi-tekstus.

(Nukelta į 2 ps.)

Šiame numeryje:

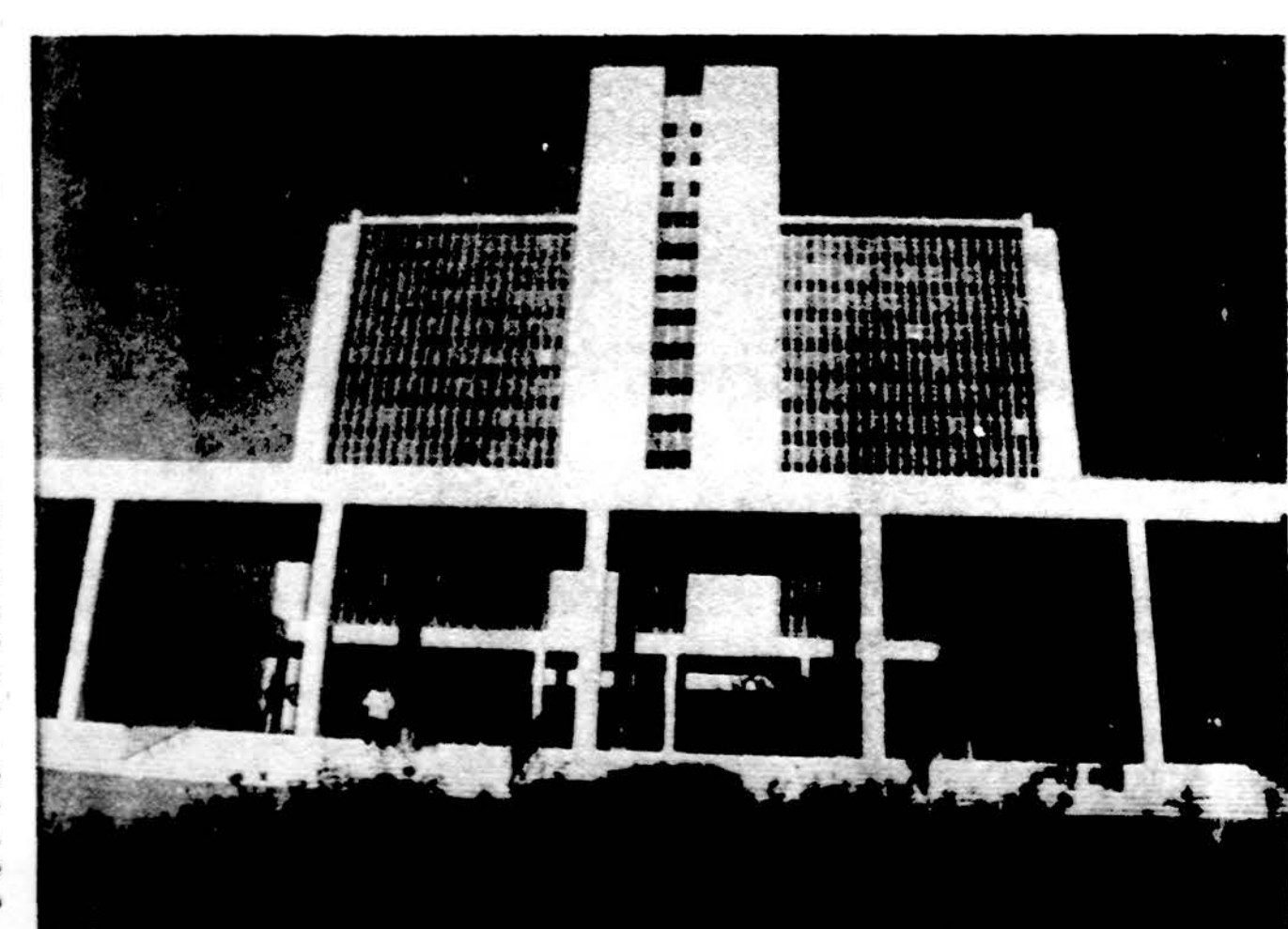
Kelyje į demokratiją • Architektas Edmundas Arbas-Arbačiauskas • Lietuvos dainininkų koncertas Čikagoje • Roberto Keturakio eilėraščiai • Kompozitoriaus Vlodo Jakubėno (1904–1976) jubiliejus • Hamilton'o „Aukuro“ teatro Garcia Lorca pjesė Detroit'e

dirba valiutos, bet dėl aukštų kainų praranda galimybę konkuruoti su Ryga dėl dažnesnių laivų iplaukimų arba vertia kai kuriuos Lietuvos fabrikus parduoti pigiau savo gaminius tam, kad apmokėtų aukštą ir užjūrį pervežimo kainą. Griebdami kiek galima daugiau dabar iš pervežamų prekių per Lietuvą, jau pradėjome nukreipti kitų kraštų siuntėjus žvalgytis į Karaliaučius, Danzig'ą arba Rygą.

Emisijomis užkūšime keletą viešojo gyvenimo skylių, bet greit tokiu būdu prarasime tarptautinių bankų pasitikejimą ir tada bus sunku gauti paskolų. Patenkinti įvairių sektorių reikalavimus atleisime valiutos stabilizavimo varžtus, o netolimoje ateityje reikės dvigubai stipriai susiveržti diržą, kad nebankrutuotume.

Lietuvos politiniai vada ir jos piliečiai parodė reikiamą drausmę demokratizacijos procese. Viliamės, kad ir kitais atvejais jie išlaikys gilų ryžtą nemesti gero kelio dėl takelių.

Jonas Pabedinskas

California State Federal Building, Los Angeles. Charles Luckman & Associates. Architektas Edmundas Arbas.

Vlado Jakubėno jubiliejus jau čia pat

EDVARDAS ŠULAITIS

Kompozitorius Vladas Jakubėnas šių metų gegužės 15 dieną būtų šventęs 90-ąjį gimtadienį. Tačiau jo jau ilgokai neturime gyvųjų tarpe, nes šis žymusis kompozitorius, pedagogas, muzikos kritikas, pianistas, solistų bei chorų akompaniatorius, iškeliauo amžinybėn 1976 m. gruodžio 13 d. Čikagoje.

Vlado Jakubėno kūriniai buvo populiariūs prieškarinėje Lietuvoje, jie plačiai buvo dainuojami ir grojami pokario metais Vokietijoje ar kitoje kurioje nors valstybėje, kur tik buvo nutūpę kiek daugiau lietuvių. O visai neseniai jis vėl buvo gražintas į savo gimtinę Lietuvą, nes jo kūrinius atlikti, kaip pabėgėlio nuo komunistų okupantų, sovietiniais metais ten buvo uždrausta.

Ryšium su Vlado Jakubėno jubiliejumi didžiausias sukaustuvinis koncertas įvyks gegužės 9 dieną Vilniaus Filharmonijos koncertų saleje, kur bus atliktos Jakubėno Pirmoji ir Antroji simfonijos, kantata „Mano pasaulis“. Šiuos kūrinius atliks Nacionalinės filharmonijos simfoninis orkestras (dirigentas Juozas Domarkas) ir Kauno valstybinis choras (dirigentas Petras Bingelis).

Gegužės 10 dieną Muzikos akademijoje bus mokslinė konferencija tema „Vladas Jakubėnas ir jo veiklos aplinka“. Čia anšimūs ruošiasi skaityti: Jon. Bruveris, Danutė Petrauskaitė, Ona Narbutienė, Jūratė Burkaitė. Danutė Petrauskaitė yra gerai pažįstama ir čikagiečiams, nes ji iš Klaipėdos buvo atvykusi į Čikagą ir čia rinko medžiagą Žilėvičiaus Kreivėno muzikologijos archyve. Be to, čia vyks Akademijos studentų koncertas.

Šios sukausties proga šiemet turėtų Lietuvoje pasirodyti dvi knygos apie Vladą Jakubėną. Viena iš jų – Loretos Venclauskienės „Vladas Jakubėnas“, o kita Aniceto Armino ir Irenos Skomskienės suredaguota apžvalginė bendraautorinė knyga.

Čikagoje šios sukausties proga rengiamas minėjimas koncertas kompozitoriaus gimimo dieną – gegužės 15-ąją. Ta sekmadienį 3 val. p.p. Balzeko Lietuvos kultū-

Vladas Jakubėnas (1904-1976)

Vytauto Mazelio nuotrauka

ros muziejuje paskaita apie šį žymųjį muziką skaitys muzikas Algis Šimkus (iš Floridos). Meninė daly pasirodys solistai: Algirdas Brazis, Dana Stankaitytė, Lijana Kopūstaitė, Jonas Vaznelis, Dalia Eidukaitė-Fanelli, Algimantas Barniškis. Pirmieji keturi yra buvę artimi kompozitoriaus Jakubėno draugai, su kuriais ilgoką laiką kompozitoriumi yra tekę bendrauti. Taip pat čia pasirodys ir mišrus vokalinis kvartetas, profesorius Aniceto Armino (iš Vilniaus) specialiai paruoštas kamerinis choras ir pianistas Manigirdas Motekaitis.

Ši rudenį yra numatyta surengti kiek didesnes apimties kompozitoriaus Vlado Jakubėno kūrinių koncerta.

Prie šių įvykių dar reikėtų pa-

minėti ir žymios Lietuvos pianistės Aldonos Dvarionaitės koncertą New York'e gegužės 25 dieną, kur ji skambins ir Vlado Jakubėno kūrinius. Jos koncerte taip pat skambės M. K. Čiurlionio, Balio Dvariono ir Chopin'o muzika. Yra galimybė, kad pianistė dalyvaus ir Vlado Jakubėno minėjimo programoje Čikagoje.

Taip pat čia norėtųsi užsiminti vieną iš svarbiausių renginių, kuris dar turėtų įvykti šią žiemą. Tai Vlado Jakubėno baletas „Vaivos juosta“ pastatymas Lietuvos operos ir baletu teatre Vilniuje.

Pernai metų pavasarį buvo susitarta su kompozitoriumi Jurgiu Juozapaitiu, kad jis šio baletu muziką paruoštų pastatymui. Neseniai gautame laiške kompozitorius Juozapaitis rašo:

„Pagaliau galiu parašyti, kad darbas baigtas. Partitūra turi 400 puslapių, tai bus trijų veiksmų (kiekvienas veiksmas truks apie 45-50 minučių) baletas. Aš esu nusiteikęs optimistiškai, nes jau pradėjo tirpti nepasitikėjimo le-

das, o premjera turėtų būti įvykis (beje, didelis ir sensacingas) mūsų kultūriname gyvenime. Aš apie tai pasakojau operos direktoriui J. Širvinskui, prof. V. Laurušui ir ne vienai įtakingai asmei. Dabar iš naujo baletu klavyro koncertmeisteris ruošiasi visą muziką atlikti Operos ir baletu teatro meno tarybai. Perklausia turėtų įvykti gegužės mėnesį. Čia turėtų paaiškėti apytikrė premjeros data ir kokias lėšas Lietuvos kultūros ministerija galėtų skirti baletu pastatymui. Prieš keletą dienų, Kultūros ministerijoje buvo svarstytas Jono Katakino (tai Lietuvos baletu artistas, dabartinis choreografas ir Vilniaus baletu mokyklos vadovas – E.S.) libretas baletui „Vaivos juosta“ [...] Taigi visas parengiamasis pagrindinis darbas prieš premjerą, manau, jau yra baigtas. Dabar belieka nekantriai laukti premjeros. O, mano nuomone, visai reali yra šių metų gruodžio mėnesio data“.

Jeigu pasitiktų kompozitoriaus Juozapaitio entuziastingu teigimu, Vlado Jakubėno baletas „Vaivos juosta“ turėtų išvyti dar šią žiemą Vilniuje. Ir jeigu ši premjera įvyktų, tai būtų pats didžiausias Vlado Jakubėno pagerbimas jo gimimo sukausties proga. Tik, aišku, mums gali prisieiti prisidėti prie pastatymo išlaidų padengimo, nes Lietuvos kultūros ministerija dabar nėra viena pajėgi finansuoti tokius didžiulius užsėjimus. Čia savo pinigines gali būti pakviesti atidaryti ir išeivijoje gyvenantieji lietuviai.

O dabar – iki susitikimų visuose kompozitoriaus Vlado Jakubėno 90-mečio minėjimuose.

P.S. Vilniuje veikiančios Vlado Jakubėno draugijos reikalų vedėja Irena Skomskienė praneša, kad gegužės 9 dieną Martyno Mažvydo bibliotekoje, Vilniuje, bus atidaryta kompozitorių Vladą Jakubėną ir jo kūrybą vaizduojanti paroda. Gegužės 14 dieną kompozitoriaus minėjimui Biržuose bus skirta visa diena, o gegužės 15 dieną Kaune bus minėjimo baigiamasis koncertas.

Šalia pernai Lietuvoje išleistų Vlado Jakubėno religinių giesmių knygelės, gegužės pradžioje iš spaudos turi pasirodyti kiti du Vlado Jakubėno kūrybos sąsiuviniai – pasaulietiškos muzikos kūryba: vienas 64 puslapių, kitas – 72. Reikia manyti, kad dalis ti-ražo pasieks ir Ameriką.

Hamilton'o „Aukuro“ pastatyti „Bernardos Albos namai“

SAULIUS ŠIMOLIŪNAS

Didžiulės baltos sienos, tamsūs baldai, sunkios kėdės, deganti žvakė pilnai apsviestoje scenoje... Tokiais simboliniais įvaizdžiais Hamilton, teatro „Aukuro“ ilgametė režisierė Elena Dauguvietytė-Kudabienė pradedą ispano poeto ir dramaturgo Federico Garcia Lorca (1899–1936) tragišką pasakojimą apie seną našlę Doną Bernardą, kuri tironiškai valdė savo penkių neištekėjusių dukterų likimą Andaluzijoje. Daug kas mano, jog su šiuo savo paskutiniu vaidinimu Garcia Lorca pasuko iš poeto kelio į realistinę dramaturgiją. Tai nėra tiesa – jis visą laiką buvo ir liko dramatinio poeto.

Bernardos antras vyras mirė ir ji reikalauja 8-erių metų gedulo. Jos apsidėmas dėl statuso ir iškreiptas šeimos garbės supratimas veda prie savo penkių dukterų (tarp 20 ir 39 metų) tironiško pavergimo. Poncija, šeimos tarnaitė, neapkenčia Bernardos ir gaili merginų, tačiau, žinodama savo padėtį, tegali vykdyti Bernardos parodymus. Palėpę yra uždaryta senelė Marija Josefa,

laikoma išprotėjusia. Rengiamos vedybos vyriausios dukters Augustijos su jaunesniu vyru Pepe el Romano (kurio scenoje nematome), bet jauniausia duktė Adela be galo isimylėjusi Pepe ir prieštaraujanti iki neatsargumo. Jos sesuo Martirija irgi myli Pepe ir iš pavydo sukelia samysį, kurio metu Bernarda sužino, jog Adela slapta susitikinėja su Pepe. Bernarda griebia šautuvą ir išbėga nušauti Pepe. Martirija tuomet pasako Adelai, jog Pepe buvo nužudytas, nors iš tikrųjų jis pabėgo. Adela nubėga į savo kambarį ir pasikaria. Galų gale Bernarda, norėdama išsaugoti šeimos garbę, suklautoja tiesą ir pasakojia, jog Adela mirė nesutep-ta.

Kaip anksčiau sakiau, fotografija poeto rankose yra daugiau negu tik paprastas atvaizdas. Žiūrovai suranda Bernardos Albos namuose ne vien tik realų pasaulį vietos ir laiko atžvilgiu, bet svarbiausią konfliktą žmonių istorijoje tarp tvarkos ir laisvės, tarp taisyklių, įstatymų ir asmeniškos laisvės. Tai yra iškrypiamas utopinio pasaulio, nebūtinai netikro, kur Adela

Edmundas Arbas

Galaktikos sodas
Popierius, mišri technika, 19 x 28

Architektas Edmundas Arbas-Arbačiauskas

(Atkelta iš 2 psl.)

cionalinės architektūros ženklų ir Kalifornijos gyvenamuosius namus, turinčius būdingų organiškosios architektūros bruožų, lietuvių išeivijai skirtus pastatus, kuriuose kartais nostalgikai naudojami tautinės architektūros elementai ir ornamentika, surenkamus ekonomiškus pastatus, kuriuose dominuoja technologija, monumentas ir paminklas, kur nevaržo užsakovo poreikiai, kūrybiškai parenkamas plastinės raiškos priemonės.

Rašydami apie Edmundo Arbo architektūrinę veiklą, mes atskleidžiame tik vieną šio stebėtinio energijos žmogaus kūrybinio darbo gilią, o Arbas yra ne tik talentingas architektas, jis rašo straipsnius į profesinę ir, žinoma, lietuvių išeivijos spaudą, skaito paskaitas apie architektūrą ir dailę savo tautiečiams, taip pat Amerikos architektų institutui (AIA) seminaruose, dirba organizacinį darbą PLIAS/ALLAS ir... piešia.

Pats architektas savo kūrybą dailės srityje vadina „laisvalaikio meno darbais“. Gal tai ir tiesa, nes po įtempto dienos darbo firmoje, po sekinančių vakarų, praleistų prie konkursinių projektų, švelnus paprasto, kartais netgi naivaus grožio prisilietimas tarsi atgaivina sielą, gražina jėgas.

Turbūt geriausiai Edmundo Arbo grafikos darbus charakterizavo poetas Bernardas Brazdionis per parodos, surengtos Los Andžele 1986 metais, atidarymą: „...šypsni iššaukti, nuotaiką pataisyti, vienur pasirožėti, kitur pasiskonėti, ar tik nebus buvusi Edmundo Arbo pati vyriausioji intencija, kuriant šias grafikas bei šaršus po sunkaus ir atsakingo architektu darbo atokvėpio metu. Nemanau, kad autorius būtų turėjęs kokių kitų iš anksto sau pasistatytų tikslų, kaip tik atokvėpį. Visuose darbuose – atokvėpis, atgaiva, užsimiršimas, nusišypsojimas.“

neturėtų mirti ir iš viso nebūtų tokios padėties, privedusios prie jos mirties. Garcia Lorca kalbėjo apie tuos dalykus labai trumpai prieš fašizmas (Bernarda) nužudė jį po alyvos medžiagos Vizarne.

Elena Dauguvietytė Poncijos rolėje ir Marija Kalvaitienė Bernardos Albos rolėje pasiekė teatro aukštumas. Jos puikiai atskleidė klasišką skirtumą (ko, pavyzdžiui, pasigedau garsiam britų pastatyme 1987 metais su Glenda Jackson ir Joan Plowright) ir sukurė nuostabias mizanscenas (ko ypač trūko Mario Camus filme). Užklausa Elenos Dauguvietytės, kodėl ji pasirinko statyti tarptautinį klasiką Garcia Lorca. Jos atsakymas – patriotika nebėra šiandien tiek aktuali, ir ji norėjusi išbandyti savo jėgas sunkiame uždavinyje. Turiu pasakyti, jog užmojis baigėsi sėkmingai.

Edmundas Arbas. Per pasaulį keliauja poetas (poetas Bernardas Brazdionis). Popierius, mišri technika, 28 x 19.

Grafikoje – išvyka į gamtą, pamatymas jos stebuklo – jos žiedo.

Šaržuose – draugiškas patapnojimas per petį: draugui poetui, toli Vašingtone sėdinčiam prezidentui.

Menininkui tai padaryti valia – nes menas yra aukščiau visko, aukščiau draugystės ir prezidentūros.

Jeigu architektūros mokslą Arbas būtų baigęs Lietuvoje po pilkuoju, po rimtuoju Kauno ar Vilniaus dangumi, vargu ar turėtume tokį Arbą – su jo nuotai-kinga grafika. Visą čia yra

padarius, už viską „kalta“ žydras Dunojaus grakščioji Viena, kur šalia architektūros (ar kartu su architektūra) Arbui teko lankyti ir dailiojo meno, piešimo studijas.

...gėlės ir gražuolės – vyraujanti Edmundo Arbo grafikos tematika. Gėlės – nuo lauko aguonų iki Santa Monikos „rojaus paukščių“ ir Vistos kaktusų, gražuolės – nuo dukterų iki žmonų ir kaimynių, nuo „kiauliškos šeimos“ iki „vestuvių idilijos“.

Ir visa tai atlikta su kūrybiniu polėkiu, su meile ir su geru skoniu. Su simpatišku tušo brūkšniu ir su spalvinga intonacija...

charakterį įvairiomis nuotai-komis ir spalvomis.

Hamilton'o teatras aplankė Detroit'ą balandžio 16 dieną. Žmonių buvo nedaug. Tegul jie išgirsta, jog tai yra nepaprastinis spektaklis ir tegul šis teatras gastroliauja per visas lietuviškas kolonijas. Prieš daug metų Lietuvoje H. Vancevičius pastatė „Bernardos Albos namus“. Spektaklis buvo gerai įvertintas ir susilaukė pasisekimo. Dabar ten reikalingas naujas to vaidinimo spektaklis, kuris turėtų Dauguvietytės Ponciją ir Kalvaitienės Bernardą. Ir visa tai galėtų tapti nuostabiu filmu. Gi mano vaizduotėje ir atmintyje visus iki šiol matytus „Bernardos Albos namų“ pastatymus ištrinė hamiltoniečių triumfas. Garbė Garcia Lorca, Dauguvietytei, Kalvaitienei.

Dailininkas Stasys Eidrigevičius prie vieno iš savo darbų Lakeside Gallery studijoje, Lakeside, Michigan.

Vytauto Vepšto nuotrauka

Stasio Eidrigevičiaus kūriniai bus eksponuojami Čikagos kasmetinėje tarptautinėje meno parodoje (Chicago International Art Exposition 1994), kuri vyks Navy Pier patalpose (East End Complex), 600 East Grand Avenue, Chicago, Illinois 60611, nuo gegužės 12 iki gegužės 16 dienos. Šiais metais, švenčiant 15-ąją sukausties parodos įsteigimo, joje dalyvaus dailininkai iš galerijos iš 17 šalių.